4. Патраманська Л.Ю. Електронна комерція: переваги та недоліки. *Електронна економіка.* 2015. №11. С. 209-214.

5. Плотніченко І.Б. Оцінка сучасного стану та тенденцій розвитку електронної комерції України. *Науковий вісник.* 2015. №15. С. 149-152.

6. Лобачева І.Ф., Шеверножук Я.Р. Електронна комерція як складова е-бізнесу Україна. *Соціально-економічні засади формування економічної системи України*. Колективна монографія. Умань: Видавець «Сочинський М.М.». 2019. С. 268-272.

7. Електронна комерція в організаціях URL: https://pidruchniki.com/74239/informatika/elektronna_komertsiya_organizatsiyah.

8. Використання інформаційно-комунікаційних технологій на підприємствах України : статистичний бюлетень URL: http://www.ukrstat.gov.ua.

***Мельникова Н.С.**, магістрант 2-го року підготовки, спеціальності «Фінанси, банківська справа та страхування»*
Вінницький інститут Університету «Україна»
Науковий керівник: **Омельченко О.В.**, старший викладач кафедри економіки та менеджменту Вінницький інститут Університету «Україна»

ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ СИСТЕМ У СФЕРІ ФІНАНСУВАННЯ ДЕРЖАВНИХ УСТАНОВ

USE OF INFORMATION SYSTEMS IN THE FIELD OF FINANCING GOVERNMENT INSTITUTIONS

Анотація. У статті розглянуто аналіз розподілу й використання бюджетних ресурсів в умовах застосування сучасних інформаційних технологій. Приділено особливу увагу побудові організаційно-інформаційної моделі аналізу розподілу і використання бюджетних ресурсів. Виділено зовнішні та внутрішні чинники, що здійснюють вплив на результати діяльності бюджетних установ.

Ключові слова: бюджет, бюджетні установи, бюджетні ресурси, електронна обробка інформації, поточний облік, економічна інформація.

Abstract. The article deals with the analysis of the allocation and use of budget resources in the conditions of application of modern information technologies. Special attention is paid to the construction of organizational and information model of the analysis of distribution and use of budgetary resources. The external and internal factors influencing the results of the activity of budgetary institutions are highlighted.

Key words: budget, budgetary institutions, budgetary resources, electronic information processing, current accounting, economic information.

Постановка проблеми. Мета аналізу розподілу й використання бюджетних ресурсів – об'єктивна оцінка забезпеченості бюджетної установи трудовими та матеріальними

ресурсами, визначення досягнутих результатів, виявлення резервів зростання обсягу і якості послуг, а також розробка організаційно-економічних заходів щодо підвищення ефективності використання бюджетних ресурсів. До основних завдань, послідовна реалізація яких сприяє досягненню мети, належать: визначення потреб суспільства в послугах бюджетної установи; оцінка дотримання нормативів забезпеченості населення відповідними видами послуг; аналіз динаміки обсягу діяльності в цілому та за видами послуг; оцінка якості наданих послуг; оцінка забезпеченості установи бюджетними ресурсами; аналіз руху й використання трудових і матеріальних ресурсів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вагомий внесок в економічну науку з питань управління фінансуванням державних установ зробили українські вчені: В.П. Александрова, О.М. Алімов, Ю.М. Бажал. Є.Р. Бершеда, І.І. Лукінов, А.А. Пересада, П.С. Рогожин, В.Я. Шевчук, Е.Й. Шилов та інші.

Виклад основного матеріалу дослідження. Аналіз розподілу й використання бюджетних ресурсів в умовах застосування сучасних інформаційних технологій ґрунтується на визначенні основних елементів процесу дослідження обсягу і якості наданих послуг з метою формування взаємопов'язаних етапів виконання відповідних аналітичних процедур і розробки логічно обґрунтованих алгоритмів розрахунку аналітичних показників, на основі яких узагальнюються й оцінюються результати діяльності та приймаються управлінські рішення щодо подальшого розвитку бюджетної установи. Розглядаючи сутність аналізу розподілу й використання бюджетних ресурсів в умовах функціонування електронної системи обробки економічної інформації, можна визначити його взаємозв'язок з функціями управління табл. 1

Таблиця 1

Організаційно-інформаційна модель аналізу розподілу і використання бюджетних ресурсів

Об’єкти і суб’єкти аналізу	
1.1. Об’єкти	1.2. Суб’єкти
Обсяг діяльності бюджетної установи. Зовнішні і внутрішні чинники, що впливають на результати діяльності. Трудові ресурси. Матеріальні ресурси	Вищі посадові особи установи. Економічні служби установи. Керівники функціональних таструктурних підрозділів установи. Органи державного управління. Зовнішні користувачі інформації.
2. Система економічних показників	
2.1. Абсолютні натуральні і вартісні показники, джерелом яких є облік	2.2. Відносні показники, які є наслідком аналітичної обробки облікової інформації
Натуральні показники: Фізичний обсяг діяльності за видами наданих послуг. Потужність бюджетної установи. Фізичний обсяг ресурсів. Фізичні норми витрачання ресурсів на одиницю послуг. Чисельність населення, яке підлягає обслуговуванню. Норми обслуговування населення. Вартісні показники: Ресурсний потенціал установи. Вартість використаних ресурсів. Норми витрачання	Відносні показники структури наданих послуг. Відносні показники динаміки наданих послуг у цілому та за видами. Відносні показники виконання плану діяльності установи. Відносні показники структури ресурсного потенціалу. Відносні показники динаміки ресурсного потенціалу. Відносні показники інтенсивності процесів (коефіцієнти забезпеченості населення послугами, коефіцієнти ефективності

ресурсів на одиницю послуг у грошовому вимірі. Собівартість наданих послуг (виконаних робіт).	функціональної діяльності, інтенсивності руху ресурсів, продуктивності праці, фондо- та матеріаловіддачі).
3. Інформаційне забезпечення аналізу	
3.1. Зовнішня інформація	3.2. Внутрішня інформація
Правова. Нормативна. Довідкова.	Планова. Фактографічна
4. Методичні прийоми обробки первинної (вхідної) інформації	
4.1. Економіко-логічні методи	4.2. Економіко-математичні методи
Групування. Порівняння. Розрахунок відносних і середніх показників. Деталізація. Елімінування. Методи теорії масового обслуговування.	Методи лінійного програмування. Методи моделювання. Методи регресійно-кореляційного аналізу.
5. Узагальнення і реалізація результатів аналізу	
5.1. Узагальнення результатів	5.2. Реалізація результатів
Систематизація інформації. Кількісна оцінка втрачених можливостей щодо збільшення обсягу та підвищення якості послуг (виконаних робіт). Кількісна оцінка потенційного збільшення обсягу послуг. Розробка багатоваріантних заходів щодо підвищення рівня обслуговування населення у майбутньому періоді. Оформлення результатів аналізу і передача їх в управлінські структури для реалізації запропонованих заходів. Оцінка заходів щодо підвищення рівня обслуговування населення з точки зору найбільшої відповідності стратегії розвитку установи.	Вибір оптимального варіанту заходів щодо підвищення рівня обслуговування населення . Прийняття рішення щодо реалізації обраного варіанту заходів. Доведення прийнятого рішення до виконавців. Забезпечення контролю за виконанням прийнятих рішень.

Перший рівень електронної обробки економічної інформації відповідає етапу первинного обліку фінансово-господарських операцій, що є джерелом фактографічної інформації, яка застосовується переважно в оперативному аналізі. Слід зазначити, що на цьому етапі пріоритетну роль відіграє контрольна функція управління. Вихідні документи аналітично-контрольної спрямованості, що формуються на першому рівні електронної системи обробки інформації, складаються відповідно до мети оперативного управління на основі даних первинного обліку, правової та нормативно-довідкової інформації. Отримані дані застосовуються для оцінки забезпеченості установи трудовими й матеріальними ресурсами, аналізу їх руху, визначення обсягу і структури наданих послуг [7].

Наступний рівень електронної обробки інформації відповідає етапу поточного обліку і дозволяє узагальнити облікову фактографічну інформацію, перш за все, за відповідними періодами, застосовуючи методичні прийоми ретроспективного аналізу. Електронні регістри поточного обліку – це основне джерело поточної облікової інформації за відповідний період, переважно за місяць. Застосування допоміжних електронних регістрів поточного обліку значно розширює інформаційну базу ретроспективного аналізу. Найвищий рівень

узагальнення облікової інформації у формах звітності дозволяє здійснити ретроспективний і перспективний аналіз результатів діяльності та ресурсного потенціалу установи, оцінити вплив чинників на зміну їх величини, дати загальну оцінку політиці управління бюджетними ресурсами. Саме ця інформація, досліджена протягом тривалого періоду, становить основу прогнозування майбутніх грошових потоків, пов'язаних з діяльністю та розвитком бюджетної установи. Побудова організаційно-інформаційної моделі аналізу розподілу й використання бюджетних ресурсів установи ґрунтується на визначенні її як одного з прийомів формалізації аналітичного процесу в управлінні обсягом, структурою та якістю послуг, що надаються населенню.

Важливим принципом побудови організаційно-інформаційної моделі аналізу розподілу й використання бюджетних ресурсів є забезпечення повноти інформації щодо обсягів, структури і якості послуг відповідно до напрямів функціональної діяльності установи. Отже, організаційно-інформаційна модель аналізу розподілу й використання бюджетних ресурсів являє собою стислу характеристику аналітичного процесу, вибудовану відповідно до його мети і завдань. Основні складові моделі – характеристика суб'єктів і об'єктів дослідження, системи показників, інформаційного та методичного забезпечення.

Ефективна діяльність бюджетних установ значною мірою залежить від економічного аналізу, що досліджує її та передбачає результати як наслідок руху різноспрямованих грошових потоків, розподілених у часі. Тому забезпечення управління діяльністю установи вимагає визначення місця і ролі етапів аналітичного процесу не тільки відповідно до етапів облікового процесу за рівнями електронної системи обробки інформації, але й виходячи з причинно-зумовлених зв'язків між здійсненням конкретних операцій і отриманням відповідних результатів. Аналіз ресурсного потенціалу бюджетної установи має сприяти отриманню суб'єктом управління необхідної інформації щодо фінансово-господарських операцій з метою оцінки їх доцільності, правомірності та ефективності щодо економічних ситуацій, що спричинили здійснення цих операцій. Отже, формування методики аналізу розподілу і використання бюджетних ресурсів вимагає конкретизації складових аналітичного процесу в межах організаційно-інформаційної моделі відповідно до мети здійснення окремих видів фінансово-господарських операцій [5].

Послідовна реалізація елементів наведеної вище організаційно-інформаційної моделі аналізу результатів діяльності та ресурсного потенціалу бюджетної установи забезпечує досягнення поставленої мети. Визначені мета і завдання аналізу розподілу й використання бюджетних ресурсів окреслюють коло об'єктів та суб'єктів дослідження. Основні об'єкти аналізу розподілу й використання бюджетних ресурсів – обсяг наданих послуг (виконаних робіт) та чинники, що його зумовлюють.

Обсяг діяльності бюджетної установи безпосередньо пов'язаний з впливом зовнішніх і внутрішніх чинників. До зовнішніх належать соціально-демографічні, економічні, культурні, політичні та інші умови регіону діяльності бюджетної установи. Зовнішні чинники формують потреби населення, яке обслуговується в регіоні діяльності бюджетної установи. Результати аналізу зовнішніх чинників використовуються у процесі розробки та обґрунтування стратегії розвитку бюджетної установи. З-поміж внутрішніх чинників, що визначають обсяг діяльності бюджетної установи, слід виділити рівень її забезпеченості ресурсами відповідно до обсягу й характеру виконуваних функцій. Рівень забезпеченості бюджетними ресурсами і раціональне їх використання – визначальні чинники розвитку бюджетної установи, які створюють умови для повноцінного та якісного обслуговування

населення. Вартість ресурсів на певний період характеризує ресурсний потенціал бюджетної установи. Отримання, обробка, передача та зберігання інформації щодо об'єктів аналізу діяльності бюджетної установи передбачає застосування системи економічних показників. У наведеній вище організаційно-інформаційній моделі економічні показники розподілено на дві групи, які відображають рух інформаційних потоків у системі управління: абсолютні і відносні показники. Абсолютні натуральні і вартісні показники застосовуються переважно для передачі первинної (вхідної) інформації щодо кількісної оцінки параметрів досліджуваного об'єкту.

В оцінці результатів діяльності бюджетної установи переважають натуральні показники, оскільки, на відміну від інших сфер національної економіки, вартісна оцінка набуває досить умовного характеру. Застосування в аналізі результатів діяльності бюджетної установи натуральних показників дозволяє точно визначити обсяг наданих послуг, але ускладнює процес узагальнення аналітичної інформації, обмежуючи його окремими групами наданих послуг (виконаних робіт).

Вартісна оцінка обсягів діяльності бюджетної установи здійснюється на основі кошторису за показниками видатків, що характеризують собівартість наданих послуг (виконаних робіт). Говорячи про ресурси бюджетної установи, зазначимо, що вартісна оцінка їх залишків (запасів), надходження й використання не така вже і складна, оскільки саме за вартісними показниками здійснюється їх бухгалтерський облік [6].

Відносні показники формуються на основі обробки первинної інформації і утворюються у вихідних потоках інформаційної системи управління, тобто щодо абсолютних вони вторинні. Такий розподіл економічних показників до деякої міри умовний і стосується насамперед фактографічної інформації. Що ж до правової, нормативної, довідкової, планової інформації, то низка первинних даних може передаватися за допомогою відносних показників (ставки податку, облікова ставка НБУ, нормативи фінансової стійкості). Водночас у вихідних інформаційних потоках трапляються абсолютні показники, які утворюються внаслідок економічної обробки інформації і характеризують абсолютні відхилення цих та аналогічних показників від їх планових та попередніх значень, а також інтегральні показники.

На особливу увагу заслуговує інформаційний компонент наведеної вище моделі. В організаційно-інформаційній моделі економічна інформація класифікується за ознакою середовища, де вона утворюється, та за джерелами утворення. Подальша деталізація передбачає класифікацію економічної інформації за напрямами використання.

Класифікація інформації щодо діяльності бюджетної установи за напрямами використання має на меті насамперед забезпечення таких функцій управління, як аналіз, контроль і прогнозування обсягів діяльності. Правова, нормативна і довідкова інформація використовується для оцінки і контролю відповідності результатів діяльності чинному законодавству, нормативним документам, стандартам контролю. Планова інформація є базою порівняння для аналізу і контролю виконання плану та факторного аналізу обсягів діяльності. Фактографічна інформація застосовується для характеристики абсолютної величини, складу і структури обсягів наданих послуг населенню протягом певного періоду, використаних ресурсів тощо. На її основі здійснюється аналіз, контроль і прогнозування діяльності бюджетної установи [7].

Важливий елемент організаційно-інформаційної моделі – методичне забезпечення аналізу діяльності бюджетної установи. Методичні прийоми обробки економічної

інформації, використані в конкретній організаційно-інформаційній моделі аналізу, дозволяють здійснити загальний та факторний аналіз обсягу діяльності установи. Умовно їх поділяють на економіко-логічні та економіко-математичні методи аналізу. Економіко-логічні методи застосовуються в загальному і факторному аналізі обсягу діяльності бюджетної установи, в загальному аналізі трудових і матеріальних ресурсів, а також в аналізі руху та ефективності використання ресурсів бюджетної установи. Економіко-математичні методи спрямовані на визначення тенденцій розвитку бюджетної установи, прогнозування основних показників її діяльності. В аналізі результатів діяльності та ресурсного потенціалу бюджетної установи економіко-математичні методи використовуються здебільшого для розробки нормативів обслуговування контингенту (методи теорії масового обслуговування) та нормативів витрачання матеріальних ресурсів (методи лінійного програмування). За умови використання комп'ютерних технологій обробки інформації можна рекомендувати застосування економіко-математичних методів у стратегічному аналізі та прогнозуванні розвитку бюджетної установи (методи моделювання та регресійно-кореляційного аналізу).

Висновки. Узагальнення й реалізація результатів аналізу – необхідний етап завершення аналітичного дослідження. На цьому етапі розробляються альтернативні варіанти заходів щодо збільшення обсягу та розширення асортименту послуг, а також поліпшення їх якості на основі ефективного використання ресурсного потенціалу бюджетної установи. Реалізація результатів аналізу ґрунтується на створенні ефективної системи контролю за виконанням управлінських рішень, прийнятих для впровадження найкращого з розроблених аналітиками варіанту заходів щодо поліпшення діяльності установи.

Послідовність аналізу розподілу й використання бюджетних ресурсів визначається потребою поетапного розкриття економічної інформації відповідно до мети і завдань фінансового контролю.

Список використаних джерел

1. Бюджетний кодекс України: № 2456-VI від 25.09.2019 р. ВВР, 2019, № 4, ст. 32. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17

2. Податковий кодекс України: № 2755-VI від 01.07.2019 р. ВВР, 2019, № 22, ст. 85. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17

3. Про державний бюджет: Закон України № 2629-VIII від 23.03.2019 р. ВВР № 50, ст. 500. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2629-19

4. Про підприємництво: Закон України № 698-XII від 05.04.2015 р. ВВР. 2015. № 21, ст. 133. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/698-12

5. Болюх М.А., Заросило А.П. Аналіз фінансово-господарської діяльності бюджетних установ: навчальний посібник. К.: КНЕУ, 2008. 344 с.

6. Джога Р.Т. Бухгалтерський облік у бюджетних установах. К.: КНЕУ, 2011. 250 с.

7. Канцуров О.О., Білоусова О.С. Удосконалення методології оцінки ефективності управління підприємствами державного сектору економіки. *Фінанси України.* 2011. №9. С. 143-151

8. Лелюшкіна О.Д. Особливості управління державними фінансами. *Наука і навчальний процес. Матеріали XVI Звітної науково-практичної конференції*. Вінниця, 2016 р. Ч. 1. С. 197-201.

9. Швед В.В., Чорна Л.О. Автоматизоване робоче місце сучасного менеджера як основа інноваційної трансформації розвитку підприємства. *Регіональна бізнес-економіка та управління*. 2011. №2. С. 72-79

10. Sergey Yablochnikov, Irina Yablochnikova, Vladimir Minaev, Mikhail Kuptsov, Stanislav Vidov, Vadym Shved. System-DynamicModelingofInformationInfluencesandCo-Operations. 14th International Conference on ICT in Education, Research and Industrial Applications. Integration, Harmonization and Knowledge Transfer. 2018. Volume II: Workshops. P. 222-232.

11. Швед В.В., Омельченко О.В. Шэринговая экономика как путь развития мировой экономики. *Вестник КРАГСиУ (Теория и практика управления)*. 2017. No18. С. 117-122.

***Сідорова Р.А.**, магістрант 2-го року підготовки,*
спеціальності «Менеджмент»
Вінницький інститут Університету «Україна»
Науковий керівник: **Омельченко О.В.**, старший викладач
кафедри бізнесу та права
Вінницький інститут Університету «Україна»

ІНВЕСТИЦІЇ У ПЕРСОНАЛ, МЕТОДИКА ОЦІНКИ ЕФЕКТИВНОСТІ ІНВЕСТИЦІЇ У ПЕРСОНАЛ

INVESTMENT IN PERSONNEL, METHOD OF ASSESSMENT OF THE EFFECTIVENESS OF INVESTMENT IN PERSONNEL

Анотація. В статті розглянуто сутність, значення та види інвестицій в людський капітал. Висвітлено основні проблеми, що стримують інвестування в персонал підприємства. Досліджено сутність кожної з найбільш відомих моделей оцінки.

Ключові слова: інвестиції у персонал, розвиток персоналу, професійне навчання, ефективність, модель оцінки.

Abstract. The nature, significance and types of investments in human capital. The basic problems that hinder investments in personnel are covered. The essence of each of the most known estimation models is investigated.

Keywords: investments in personnel, personnel development, professional training, effectiveness, estimation model.

Постановка проблеми. В умовах глобалізації економіки місце країни у світовому господарстві визначається її інтелектуальним потенціалом та рівнем його використання. Нині одним із найбільш значущих глобальних процесів є інтелектуалізація виробництва, що передбачає високу кваліфікацію працівників та постійне її підвищення.

Тому пріоритетом економічної стратегії нашої країни сьогодні має стати накопичення кваліфікаційного потенціалу, що відбувається, перш за все, шляхом безперервного розвитку персоналу підприємств та організацій. Інвестиції у розвиток людських ресурсів є одним із основних чинників збільшення продуктивності, подолання кризових явищ та досягнення високих темпів економічного зростання. Підприємства, що постійно займаються питаннями інвестування у розвиток персоналу, відзначаються високим рівнем прибутковості, фінансової стійкості та швидко здобувають вагомі конкурентні переваги.